

نه‌ورۆزنامه



تییینی:

نهم چهن لاپه‌ره پيشتر به يارمه‌تي چهن سايتي كوردي خراوته بهر دهستان.
نهمه‌ي نيستا چهن لاپه‌ره‌يه‌كي به ناوي:
ناكوبييه‌كاني نه‌وروز (تنافضه‌ي نوروزي)
هه‌روه‌ها چهن بابه‌تي ديكه‌ي پيزياد كراوه،

ویننه له کاره هونهرییه‌کاني مزه‌فهر نامداری

Sai Saqzi Qayshi Sai.saqzi@gmail.com

سه‌عی سه‌غزی قایشی

ئەم دەورانە تازە کە بە وەرزی بەهار بەناوبانگە ، دەورانی بووژانەوهی ژێانی گژ و گیا ، دورانی ئالوگورە بەسەر ژێانی ئازەلی کەوی و کێوی و مەل و موورە دا .

هەر روژێکی ئەم دەورانە لە بەرانبەر ئەو دەورانە سەخت و دژوارە زستاندا ژێانیکی تازە و روژێکی نوێیە و جێی خۆیەتی کە پێی ئێژن (نەورۆژ) .

ئەوهی کە سەبارەت بە نەورۆژ وەک سەری سالی تازە لە باسی (نەورۆژ)دا گرنگە ، باسی سوورانی زەوییه بە دەوری هەتاودا کە (۲۵%۳۶) روژ ئەخایەنیت . پاشان سەرلەنوچ دەسپێتە کاتەوه ، ئەو کاتە وەک سەری سالی تازە دیاریکراوە . هەستکردن بە سوورانهی زەوی بە دەوری هەتاودا و دیاریکردنە ئەو کات و ساتە بوو ئەمپرووی مرووف کە زانست گەشە کردە ، (زانیانی ئەو بەشە) ئەتوانن بێژن ئەوه زۆر گرنگ نییە ، بەلام بوو دەورانی کە مرووف دەمدەزگای زانستی وەهای بەدەستەوه نەبووه ، زۆر گرنگ و پرەهایه!

نەورۆژ

کورتەیه دەربارە نەورۆژ ، نەورۆژ کە ئەمپرو وەک جەژنی سەری سال لە کۆمەلگای (فارسی) و (کوردی) و ... بەرپێوه ئەبریت لە کوپوه سەرچاوهی کردە؟ بوو ئەو باسە:

گەرانهوه بوو پاشهوه

با گرێینهوه بوو ئەو دەورانە کە دەسەلاتی زانستی لە ئارادا نەبووه ، وەک ئەمپرو ریگاوبان بوو هاتووچوو هەموار نەبووه ، ماشین ، تەراکتۆر ، بەرق و تەلەفۆن نەبووه ، وەک ئەمپرو دوکتۆر و دەرمان و نەخۆشخانە نەبووه ، وەک ئەمپرو سیلو بوو پاشەکەوتکردنی گەنم و دانەویله نەبووه .

با گرێینهوه بوو ئەو دەورانە کە مرووف لە ناو جەنگەل و ئەشکەوتەکاندا ژیاوه ، یا ئەگەر تۆژی ریگە پێشکەوتنی برپیی لە گوند و دێی چەن مالی لە نیوان شیو و دۆل و دامینی شاخ و کپوهکاندا ژیاوه . لەو کاتەدا تاریکی و سەرماي زستان بەفر و کپپوه و سەهۆلبەندان بووبی بە شەریکی چەن مانگەي ژیان دەرد و ئازار و نەخۆشی لە لایەک ، لە لایەکی دیکەوه بە هۆی (نەمانی خواردەمەنی خۆی و تفاق و ئالفی مەر و ماللات) ژێانی لیبووبی بە ژان .

لەو بارودۆخە دژوارەدا سروشت بەپێی دەستووری ژێانی خۆی بەرەو گۆران ملی ری ئەگریتە بەر ، بەرە بەرە سەهۆلبەندان و کپپوهی بەفر و سەرماوسۆل کەم ئەبیتەوه ، هەواخۆشی و سەرھەلدانی گژ و گیا دەبی بە جینشینی ئەو ژێانە دژوارەي زستان و ریگای هاتووچوو بوو مرووف و مەل و موور و مەر و ماللات هەموار ئەکات .

سه‌ری سائی کۆچی

سه‌ری سائی کۆچی تایبته به موسولمانه‌کان
سه‌ره‌تای سائی (کۆچی هه‌تاو) و (کۆچی مانگی) سائی
کوچکردنی (مهممه‌د) رابه‌ری ئیسلامه که له سائی ۲۲ی
زایینی دا له مه‌ککه‌وه ده‌رۆن بۆ مه‌دینه.

سه‌رچاوه: ئەنترنیت

وه‌ک ده‌بینین ئەو (۴) (سه‌ری سائه) به پیتی رووداوه ئایینه‌کانه
له لایه‌ن خۆدی مرۆقه‌وه دیاریکراوه، هه‌ر کام له‌وانه تایبته
به ده‌سته‌یه‌ک له مرۆف، به‌لام (سه‌ری سائی نه‌ورۆزی) پێوه‌ندی
به هیچ رووداویکه‌وه که ده‌ستکردی مرۆف بیت، نییه.
سه‌ری سائی نه‌ورۆزی پێوه‌ندی به سوورانی (گۆی زه‌وی) به
ده‌وری هه‌تاودا هه‌یه. ئەگه‌ر وردبینه‌ له (سه‌ری سائی
نه‌ورۆزی) بروانین، سه‌ری سائی نه‌ورۆزی پێوه‌ندی به هه‌موو
که‌سیکه‌وه هه‌یه.

نه‌ورۆز هه‌مایێ نازادینخوازی

له ناو ئەو نه‌ته‌وانه‌ی که نه‌ورۆز سه‌ری سائی تازه‌یانه،
نه‌ورۆز پیناسه‌یه‌کی دیکه‌یشی هه‌یه، ئەو پیناسه‌یش سنبولی
دژی سته‌مکار و زۆردارییه.

بۆچ نه‌ورۆز وه‌ها پیناسه‌وه کراوه ؟

به هاتنی نه‌ورۆز ئەو ژبانه سه‌خت و دژواره که له وه‌رز
زستاندا فه‌رمانه‌ه‌وای ده‌کرد، ده‌سه‌لاتی لاواز ده‌بی و ژبان بۆ
بوونه‌وه‌ره‌کان به‌گشتی و مرۆفیش به‌تایبه‌تی ئاسان ده‌بی و
هه‌ست به ئاسووده‌یی ده‌کن. هه‌ر ئەوه مژده‌ی ده‌دات به
ژێرده‌سته‌کان که ژبانی ژێرده‌سته‌یی کۆتایی پیدیت و ده‌سه‌لاتی
سته‌مکار و زۆردارن به‌ره‌و تیکشکان ده‌رات.

سه‌ری سائی (نه‌ورۆزی) و سائنی (دیکه)

هه‌موومان ئەوه ده‌زانین که له ئەمه‌رۆدا چه‌ن جۆر (سه‌ری سائ)
هه‌یه، نموونه:

۱ - سه‌ری سائی عبری.

۲ - سه‌ری سائی زایینی (میلادی).

۳ - سه‌ری سائی کۆچی هه‌تاوی (شه‌مسی).

۴ - سه‌ری سائی کۆچی مانگی (قه‌مه‌ری).

سه‌ری سائی عبری

ئهم سه‌ری سائه تایبته به (یه‌هودیه‌کان)
خودا له میسریدا وه‌های به موشه (موسا) و (هارون) وت:
مانگی (نیسان) بۆ ئیوه یه‌که‌مین مانگ ده‌بیت، ئەم مانگه
یه‌که‌مین مانگی سائه.

سه‌ری سائی زایینی (میلادی)

سه‌ری سائی زایینی (میلادی) تایبته به مه‌سیحیه‌کان
ئه‌وه‌یش به بۆنه‌ی له دایک بوونی (عیسای مه‌سیحه) که
به‌رانبه‌ره له‌گه‌ل رۆژی بیستوپینجی ۲۵ مانگی دسامبر، به‌لام
رۆژی یه‌که‌می ژانویه وه‌ک سه‌ری سائ دیاریکراوه.

به فر کیانی یکی تخت ساخت
 چه مایه بدو گوهر اندر نشاخت
 که چون خواستی دیو برداشتی
 ز هامون به گردون بر افراشتی
 چو خورشید تابان میان هوا
 نشسته برو شاه فرمانروا
 جهان انجمن شد بر آن تخت او
 شگفتی فرومانده از بخت او
 به جمشید بر گوهر افشانند
 مر ان روز را روز نو خواندند
 سر سال نو هرمز فروردین
 بر آسوده از رنج روی زمین
 بزرگان به شادی بیاراستند
 می و جام و رامشگران خواستند
 چنین جشن فرخ از آن روزگار
 به ما ماند از آن خسرو یادگار

شانامه‌ی فیردهوسی بهرگی (۱) ل ۲۷

تهختیکی سازکرد شایبی شکۆدار
 له گهوه‌ر نایاب گه‌لی به‌هادار
 به فه‌رمانی شا دیوان هه‌لیانگرد
 له زهمینه‌وه بۆ سه‌مایان^۱ برد
 هه‌ر وه‌کو هه‌تاو پادشایی سه‌روه
 به‌سه‌ر ته‌خته‌وه شاد و به‌خته‌وه‌ر
 خه‌لک کۆبوونه‌وه له ده‌ور ته‌ختی شا
 سه‌رسام بوون هه‌موو له شادمانی شا
 ئه‌و رۆژه جه‌مشید گولباران کرا
 ناوی نه‌ورۆزیش له‌و رۆژه‌نرا
 رۆژی یه‌که‌م له وه‌رزی به‌هار
 زه‌وی ره‌ها بوو له ئیش و ئازار
 کۆریان ریک‌خست ده‌سه‌لاتداران
 بۆ مه‌ی نۆشی و به‌سته‌وه‌هیران
 بۆمان به‌جی ماوه جه‌ژنیکی پیروژ
 له لای جه‌مشیدۆ به‌ناوی نه‌ورۆز

نه‌ورۆز و ئاگر

هیچ نه‌ورۆز و سه‌ری سالیک به‌بی گروبولیسه‌ی ئاگر به‌رپوه
 نه‌براهه. ئه‌وه‌یش هه‌ر ئه‌گرپیته‌وه بۆ ئه‌و ژیانه سه‌خت و دژواره
 زستانیه‌ی که مرۆف بوویه‌تی. له وه‌رزده‌دا ئاگر مه‌زنترین
 پشتیوان و په‌ناگای مرۆف بووه! مرۆف به یارمه‌تی ئاگر
 خواردنی سازکردوه، به یارمه‌تی ئاگر خۆی له گیانداره
 جه‌نگه‌لییه‌کانی وه‌ک شیر و به‌بر ... پاراستوه، به یارمه‌تی
 ئاگر خۆی گرم داهیناوه تا که‌متر دووچاری ئازار و نه‌خۆشین
 بی‌ت، ئاگری وه‌ک که‌ره‌سه‌ی رووناکردنه‌وه‌ی ریگابان به‌کار
 بردوه. له ئه‌م‌پۆ ئاگر له چوارچیوه‌ی ئه‌وانه‌ ده‌رباز بووه، له
 به‌شی پیشه‌سازی به‌ناوی (ئینرژئ - وزه‌ی سووتان) مه‌زنترین
 ده‌ور له پیشه‌کەوتنی ژیانی مرۆف‌دا ده‌گێریت و به کورتی به
 کوردی ئاگر و نه‌ورۆز لفه‌دوانه‌ن!

ئێرانییه‌کان و (جه‌مشید و نه‌ورۆز)

سه‌باره‌ت به نه‌ورۆز، له کۆتایی وه‌رزی زستان و هاتنی به‌هار
 ماسمیدیای فارسی ئه‌که‌ونه چالاک و ئه‌و بانگه‌وازه ئه‌که‌ن که
 (عید باستانی نوروژ که جمشید بنانیانگزار آن بوده است متعلق
 به ایرانیها میباشد، افغانها و کردها هم مراسم نوروزی را اجرا
 و آنرا گرامی میدارند). له گه‌لی سه‌رچاوه‌یشدا ئاماژه به‌و
 هۆنراوه‌ی فیردهوسی سه‌باره‌ت به نه‌ورۆز ئه‌که‌ن:

بتنگ آوریدهش جهاندار نو
 برفت و بدو داد تخت و کلاه
 بزگی و دیهم و کنج و سپاه
 نهان گشت و گیتی برو شد سپاه
 سپردش بضاک تخت و کلاه
 چو صد سانش اندر جهان کس ندید
 ز چشم همه مردمان ناپدید
 صدم سال روزی به دریای چین
 پدید آمد آن شاه ناپاک دین
 چو ضحاکش آورد ناگه بچنگ
 یکایک ندادش زمانی درنگ
 باره مرورا بدو نیم کرد
 جهانرا ازو پاک و بی بیم کرد

.....

شانامه‌ی فیردهوسی به‌رگی (۱) ل - ۳۳ و ۳۴

توانای نه‌بهرد و جهنگی نه‌ماوه
 باره‌گای جیهشت به تەخت و تاجه‌وه
 به سه‌روهت و سامان و سپا و گه‌نجه‌وه
 دهرباز بوو پاشان خوئی بو شارده‌وه
 تاج و ته‌خته‌که‌ی بو زوحاک مایه‌وه
 هه‌تا‌کو سه‌د سالل که‌س نه‌یده‌زانی
 به مال و جیگه و شوینی ژیانی
 له پاش سه‌د ساللا له دهریای چین
 په‌یدا بوو ئەو شای بی‌دین و ئابین
 کاتی که زوحاک ئەوی کرد په‌لبه‌س
 دهره‌تی نه‌دا کوشتی دهموده‌س
 به هه‌په کردی به دوو که‌رته‌وه
 کارنامه‌ی ژیانی گشت ره‌شکرده‌وه.

تباہ شدن روزگار جمشید

از آن پس برآمد از ایران خروش
 پدید آمد از هر سوی جنگ و جوش
 سیه گشت رخشنده روز سفید
 گسستند پیوند با جمشید
 برو تیره شد فره ایزدی
 بکژی گرانید و نا بخردی
 پدید آمد از هر سوی خسروی
 یکی نامداری ز هر پهلوئی
 سپه کرده و جنگرا ساخته
 دل از مهر جمشید پرداخته
 یکایک از ایران برآمد سپاه
 سوی تازیان برگرفتند راه
 شتوندند کآنجا یکی مهتر است
 پر از هول شاه ازدها پیکر است
 سواران ایران همه شاه جوی
 نهادند یکسر بضاک روی
 بشاهی برو آفرین خواندند
 ورا شاه ایران زمین خواندند
 کی ازدها‌فاش بی‌آمد چو باد
 بایران زمین تاج بر سر نهاد
 از ایران و از تازیان لشکری
 گزین کرد گردان هر کشوری
 سوی تخت جمشید بنهاد روی
 چو انگشتری کرد گیتی بروی
 چو جمشید را تخت شد کندرو

ده‌سه‌لاتی جمشید به‌ره‌وه نه‌مان

پاشان له ئیراندا بوو به ئاژاوه
 بوو به جه‌نگوه‌ه‌را له هه‌ر لاوه
 روژی رووناک بوو به تاریکی
 له‌گه‌ل جه‌مشیدا بوو به ناکوکی
 یزدانی مه‌زن رووی لی‌وه‌ر گپ‌را
 ئارامی لی‌کرد به جه‌نگ و هه‌را
 پاشا‌گه‌ردانی رووی کرده ولات
 ئەوه‌ی که هه‌یبوو هین‌زوده‌سه‌لات
 ئاماده‌ی ئە‌کرد له‌شکر و سپا
 هه‌تا بجه‌نگی له‌گه‌ل جه‌مشیدا
 له ئیرانه‌وه له‌شکر و سپا
 له‌بو لای عه‌ره‌ب که‌وته‌نه ریگا
 بیست‌وو‌ویان که‌سینک وا له‌وئ
 خاوه‌ن ده‌سه‌لاته و پیگه و جی
 بو په‌یدا‌کردنی شایه‌ک بو ئیران
 چوونه لای زوحاک سواران هه‌موویان
 ئەویان کرد به‌شا به شای خو‌یان
 تا فه‌رمان‌په‌وا بی‌ت له‌خاکی ئیران
 هه‌ر وه‌ک ئە‌ژده‌ها بو ئیران رو‌یشت
 تاجی نایه‌ سه‌ر له‌بان ته‌خت دانیشت
 له‌شکریکی ساز کرد عه‌ره‌ب و ئیرانی
 له هه‌موو شوینیک له‌جه‌نگاوه‌رانی
 پاشان هیرشی بو سه‌ر جه‌مشید برد
 جهانی ئە‌وی هه‌موو داگیرکرد
 جه‌مشید که زانی ده‌وری گیراوه

مر آن ارژدها را خورش ساختی
 دو پاکیزه از کشور پادشا
 دو مرد گرانباهء پارسا
 یکی نامش ارمایل پاکدین
 دگر نام گرمایل پیشبین
 چنان بد که بودند روزی بهم
 سخن رفت هر گونه از بیش و کم
 ز بیدادگر شاه و از لشکرش
 وز آن رسمهای بد اندر خورش
 یکی گفت مارا بخوالیگری
 ببااید بر شاه رفت آوری
 وز آن پس یکی چاره ساختن
 زهر گونه اندیشه انداختن
 مگر زین دو تتر که ریزند خون
 یکبار توان آوردیدن برون
 برفتند و خوالیگری ساختند
 خورشها باندازه پرداختند
 خورش خانهء پادشا جهان
 گرفت آن دو بیدار خرم نهان
 چو آمدش هنگام خون ریختن
 ز شیرین روان اندر آویختن
 از آن روزبانان و مردم کشان
 گرفته دو مرد جوانرا کشان
 زنان پیش خوالیگران تاختند
 زیلا بروی اندر انداختند
 پر از درد خوالیگرانرا جگر
 پر از خون دو دیده پر از کینه سر
 همی بنگرید این بدان آن بدین
 ز کردار بیداد شاه زمین

له بۆ ئەژدیها به چێشت ئەکران
 له ولاتی پاشا دوو مروقی دلپاک
 دوو پیاوی مەزن دوو دینداری چاک
 یهکیان بهناوی ئەرمایل پاکدین
 ئەوی دیکهیان گەرمایل پیشبین
 رۆژی دانیشتیوون بیکهوه ئەوان
 ئەدوووان سهبارەت به کاری زەمان
 باس له ستهمکاری شا و سپای بوو
 له کاری بەد و له خواردنهکەمی بوو
 یهک له وان وتی با ئیمه خویمان
 ببین به چێشتکهه هەر له دیواخان
 پاشان به باشی بیر ئەکهینهوه
 چاره‌ی ئەو کاره‌یش ئەدۆزینهوه
 که ئەبیئت بکوژریت له لاوان دوو کهس
 دەر‌بازی ئەکه‌ین بۆ خویمان یهک کهس
 بوون به چێشتکه‌ری پادشا پاشان
 چێشتیان لێده‌نا له‌بۆ شا ئەوان
 دەسیانگرت به‌سه‌ر چێشتخانه‌ی شا
 ئەو دوو مروقه زیره‌که و زانا
 کاتی که کاتی کوشتنیش ئەبوو
 کاتی کێشانی گیانی شیرین بوو
 کاربه‌دهستانی به‌دکاره و په‌ست
 دوو لاویان ئەکرد به‌پله په‌له‌ست
 ئەیانخستنه به‌رده‌س چێشتکه‌ران
 دەمه‌و‌پوو ئەدران به ئەرزا بۆیان
 چێشتکه‌ران ئەبوون دلته‌نگ و خەمبار
 چاو به فرمیسک و دەر‌وون پر ئازار
 دەیان‌روانی بۆ یه‌کتر هەر دوو
 له سته‌مکاری پاشایی به‌دخوو

پادشاهی ضحاک هزار سال بود
 چو ضحاک بر تخت شد شهریار
 برو سالیان انجمن شد هزار
 سراسر زمانه بدو گشت باز
 بر آمد برین روزگاری دراز
 نهان گشت آئین فرزنانگان
 پراکنده شد کام دیوانگان
 هنر خوار گشت جادوئی ارجمند
 نهان راستی آشکارا گزند
 شده بر بدی دست دیوان دراز
 ز نیکی نبودی سخن جز براز
 دو پاکیزه از خانه جمشید
 برون آوردیدند لزان چو بید
 که جمشید را هر دو دختر بدند
 سر بانوانرا چو افسر بدند
 ز پوشیده رویان یکی شهرناز
 دگر ماهروئی بنام ارنواز
 بایوان ضحاک بردند شان
 بدان ارژدهافش سپردندشان
 بپوردهشان از ره بد جوئی
 بیاموخت شان کژی و جادوئی
 ندانست خرد جز بد آموختن
 جز از کشتن و غارت و سوختن
 چنان بد که هر شب دو مرد جوان
 چه کهنتر چه از تخمهء پهلوان
 خورشگر ببردی بایوان شاه
 وزو ساختی راه درمان شاه
 بگشتی و مغزش بپرداختی

پادشایی زوحاک هزار سالی خایاند
 کاتی که زوحاک بووه تاجدار
 پادشاییه‌که‌ی گه‌بیه هزار سال
 بۆ پاش گه‌راوه ره‌پوره‌می ژیان
 وا دهرباز ئەبوو کاروانی زەمان
 ژیانیی زانایان له تالیدا بوو
 نادانان به‌شیان خوئی و شادی بوو
 نه‌زانی مەزن زانستیش بجووک
 راستی بیترخ و بیبه‌ها و سووک
 له‌بۆ کاری بەد ئازاد بوون دیوان
 چاکه‌یش هەر نه‌بوو ناوی له‌ناوان
 له مائی جه‌مشید دوو جوانی نازدار
 برانه دەر‌و به ترس و ئازار
 هەر دوو ئەوانه کچی جه‌مشید بوون
 تاجی سه‌رسه‌ری جوانانی جوان بوون
 شه‌هرناز ناوی یه‌کی له‌وان بوو
 ئەوی دیکه‌یان ئەر‌نه‌واز ناو بوو
 ئەوان برانه کوژشه‌که‌ی زوحاک
 خرانه به‌رده‌س ئەژدیهای ناپاک
 په‌روه‌رده‌ی کردن له‌بۆ به‌دکاری
 له‌بۆ ئەفسوون و درۆ و لاساری
 جگه له به‌دی کاریکه‌ی نه‌بوو
 کوشتار و تالان هه‌رده‌م پیشه‌ی بوو
 وه‌هابوو هەر شه‌و دوو کهس له لاوان
 له ده‌سته‌ی لاواز یاخۆ زۆرداران
 چێشتکه‌ر ئەبیردن بۆ کوژشی پاشا
 ئەکران به‌ درمان بۆ دەر‌ده‌که‌ی شا
 له پاش کوژرانا دەر‌ئه‌هات می‌شکیان

ناکۆکییه‌کانی نه‌ورۆزی (تناقضات نورۆزی)

١
 به‌ جمشید بر گوهر افشانده‌ند
 مر ان روز را روز نو خوانده‌ند
 سر سال نو هرمز فروردین
 بر آسوده از رنج روی زمین
 بزرگان به شادی بیاراستند
 می و جام و رامشگران خواستند
 چنین جشن فرخ از آن روزگار
 به ما ماند از آن خسرو یادگار

٢
 یکایک از ایران برآمد سپاه
 سوی تازیان برگرفتند راه
 شنودند کآنجا یکی مهتر است
 پر از هول شاه ازدها پیکر است
 سواران ایران همه شاه جوی
 نهادند یکسر بضحاک روی
 بشاهی برو آفرین خوانده‌ند
 ورا شاه ایران زمین خوانده‌ند

٣
 دو پاکیزه از خانه جمشید
 برون آوردیدند لرزان چو بید
 که جمشید را هر دو دختر بدند
 سر بانوانرا چو افسر بدند
 ز پوشیده رویان یکی شهرناز
 دگر ماهروئی بنام ارتواز
 بایوان ضحاک بردند شان
 بدان ازدهافش سپردندشان

٤

١
 ئەو رۆژه جه‌مشید گولباران کرا
 ناوی نه‌ورۆزیش له‌و رۆژه‌ نرا
 رۆژی یه‌که‌م له‌ وه‌رزی به‌هار
 زه‌وی ره‌ها بوو له‌ ئینش و ئازار
 کۆریان ریک‌خست ده‌سه‌لاتداران
 بۆ مه‌ی نۆشی و به‌سته‌وه‌حیران
 بۆمان به‌جی ماوه‌ جه‌ژنیکی پیروژ
 له‌ لای جه‌مشیدۆ به‌ناوی نه‌ورۆژ

٢
 له‌ ئێران‌ه‌وه‌ له‌شکر و سپا
 له‌بۆ لای عه‌ره‌ب که‌وته‌نه‌ ریگا
 بیستبوویان که‌سێک وا له‌وئ
 خاوه‌ن ده‌سه‌لاته‌ و پیگه‌ و جئ
 بۆ په‌یداکردنی شایه‌ک بۆ ئێران
 چوونه‌ لای زوحاک سواران هه‌موویان
 ئەویان کرد به‌ شا به‌ شای خۆیان
 تا فه‌رمانه‌وا بێت له‌ خاکی ئێران

٣
 له‌ مالی جه‌مشید دوو جوانی نازدار
 برانه‌ ده‌رۆ به‌ ترس و ئازار
 هه‌ر دوو ئەوانه‌ کچی جه‌مشید بوون
 تاجی سه‌ره‌سه‌ری جوانانی جوان بوون
 شه‌ه‌رناز ناوی یه‌کێ له‌وان بوو
 ئەوی دیکه‌یان ئەرنه‌واز ناو بوو
 ئەوان برانه‌ کۆشکه‌که‌ی زوحاک
 خرا‌نه‌ به‌رده‌س ئەژده‌های ناپاک

٤

از آن دو یکیرا بپرداختند
 جز این چاره‌ نیز نشناختند
 برون کرد مغز سر گوسفند
 بر آمیخت با مغز آن ارجمند
 یکیرا بجان داد زنه‌ار و گفت
 نگر تا بیاری سر اندر نهفت
 نگر تا نباشی بآباد شهر
 ترا در جهان کوه و دشتت بهر
 بجای سرش زآن سر بی بها
 خورش ساختند از پی ازدها
 ازین گونه هر ماهیان سی جوان
 ازیشان همی یافتندی روان
 چو گرد آمدندی ازیشان دویست
 بر آسان که نشناختندی که کیست
 خورشگر بریشان بز و چند میش
 بدادی و صحرا نهادیش پیش
 کنون کرد از آن تخمه دارد نژاد
 کز آباد نیاید بدل برش یاد
 بود خانهاشان سراسر پلاس
 ندارند در دل ز یزدان هراس
 پس این ضحاک واژونه‌ خو
 چنان بد که چون می بدش آرزو
 ز مردان جنگی یکی خواستی
 بکشتی که با دیو بر خاستی
 کجا نامور دختر خوبروی
 بپرد درون پاک بی گفت و گوی
 پرستنده کردیش بر پیش خویش
 نه رسم کی بد نه این نه کیش

شانامه‌ی فیردهوسی ل - ٣٥ و ٣٦

ده‌س ئە‌کرا به‌ کار له‌سه‌ر یه‌کێکیان
 چاره‌یان نه‌بوو ناچار بوون ئە‌وان
 هاوکات می‌شکی مه‌ریک ئە‌هینرا
 تیکه‌ل به‌ می‌شکی ئە‌و که‌س ئە‌کرا
 ده‌یانوت به‌ وه‌ی که‌ نه‌کوژرا بوو
 خۆت بشاره‌وه‌ ئە‌تۆ زووبه‌زوو
 نابیت تۆ بژیت له‌ نیو شماره‌کان
 پێویسته‌ برۆیه‌ ده‌شت و کۆساران
 له‌بری می‌شکی ئە‌و می‌شکی بێبه‌ها
 ئە‌کرا به‌ چیشته‌ له‌بۆ ئە‌ژدیه‌ها
 به‌و جۆره‌ هه‌ر مانگ سی که‌س له‌ لاوان
 ده‌ربازیان ده‌کرد له‌ کوشتن ئە‌وان
 ژماره‌یان گه‌یشته‌ به‌ دووسه‌ده‌ ئە‌وان
 که‌س نه‌ینه‌زانی به‌ شوین و جینیان
 پاشان چیشته‌که‌ران مه‌ر و بزنیان
 برده‌ ده‌شت و کێو له‌بۆ لاوه‌کان
 ئیستا کورد له‌و ریشه‌ و ره‌گه‌زه‌ن
 که‌ هه‌ز به‌ ئاوه‌دانی ناکه‌ن
 ترسیان نییه‌ له‌ یه‌زدان
 له‌ پلاسه‌ ماله‌کانیان
 کاروکرده‌وه‌ی زوحاکی به‌دخوو
 وه‌هابوو که‌ خۆی ئە‌یکرد ئاره‌زوو
 له‌بۆ کوشتنی پیاوی به‌ برشته‌
 پیلانی بیگانه‌په‌ره‌سی دا‌ئه‌پشته‌
 کچیک ببوایت جوان و به‌ناوبانگ
 ئە‌بیرده‌ کۆشک به‌ مه‌کر و نیره‌نگ
 په‌روه‌رده‌ی ده‌کرد بۆخۆیی له‌لای خۆ
 له‌ یاسای شا و ئایین نه‌بوو گف‌توگۆ

چه کهنتر چه از تخمهء پهلوان
خورشگر ببردی بایوان شاه
وزو ساختی راه درمان شاه
بکشتی و مغزش ببرداختی
مر آن ازدها را خورش ساختی

.....

ازین گونه هر ماهیان سی جوان
ازیشان همی یافتندی روان
چو گرد آمدندی ازیشان دویست
بر آنسان که نشناختندی که کیست
خورشگر بریشان بز و چند میش
بدادی و صحرا نهادیش پیش
کنون کرد از آن تخمه دارد نژاد
کز آباد نیاید بدل برش یاد
بود خانهاشان سراسر پلاس
ندارند در دل ز یزدان هراس

ه

له دهستهی لاواز یاخۆ زۆرداران
چیشتهکر ئەبیردن بۆ کۆشکی پاشا
ئەکران به درمان بۆ دردهکەیی شا
له پاش کۆژرانا درئههات میتشکیان
لهبۆ ئەژدیها به چیشته ئەکران

.....

بهو جۆره هەر مانگ سی کەس له لاوان
دەربازیان دەکرد له کۆشتن ئەوان
ژمارەیان گەیشته به دووسەد ئەوان
کەس نەینەزانی به شوین و جییان
پاشان چیشتهکران مەڕ و بزنیان
برده دەشت و کیۆ لهبۆ لاوهکان
ئێستا کورد لهو ریشه و رهگهزه
که ههز به ئاوهدانی ناکه
ترسیان نییه له یهزدان
له پلاسه مالهکانیان

ه

لهو زنجیره هۆنراونهی سه ره وه دا ئەو چهن خاله وهک ناکۆکی
(تناقض) جیگهی سه رنجن:

۱ - جهمشید نه ورۆزی وهک جهژنی سه ری سال دیاریکرده.

۲ - ئێرانییهکان به لهشکر و سپاوه پهنا بۆ عه ره ب ئەبهن و تکا
له زوحاک ئەکهن تا ببیت به شای ئێران.

۳- زوحاک ئەبیت به خاوهنی تاج و تهختی جهمشید و
کچهکانی جهمشید.

بفرمود پس کاوه را پادشا
که باشد بدان محضر اندر گوا
چو بر خواند کاوه همه محضرش
سبک سوی پیران آن کشورش
خروشید که ای پای مردان دیو
بریده دل از ترس کیهان خدیو

همه سوی دوزخ نهادید روی
سپردید دلها بگفتار اوی
نباشیم بدین محضر اندر گوا
نه هرگز براندیشم از پادشا
خروشید و برجست لرزان ز جای
بدرید و بسپرد محضر پپای
گرانمایه فرزند او پیش اوی
از ایون برون شد خروشان بکوی
مهان شاهرا خواندند آفرین
که ای نامور شهریار زمین
ز چرخ فلک بر سرت باد سرد

نیارد گذشتن بروز نبرد
چرا پیش تو کاوهء خام گوی
بسان همسلان کنی سرخ روی
همی محضر ما به پیمان تو
بدرد به پیچد ز فرمان تو
سر و دل پر از کینه کرد و برهت
تو گفتمی که عهد فریدون گرفت
ندیدیم ازین کار ما زشت
بماندیم خیره بدین کار در

۴

جز از کشتن و غارت و سوختن
چنان بد که هر شب دو مرد جوان

پادشا کوتی به کاوه پاشان
ناوت بنووسه لهو بهلگه بۆمان
که بهلگهیی خویندۆ کاوه به جوانی
رووی کرده هه موو نووسه رهکانی
نه پانی و کوتی بۆچ ودها ئەکهن
به زداننان بۆچی فه رامۆش ئەکهن

ریگای دۆزهختان له پینش گرتووه
برواتان به قسهی زوحاک کردووه
ناوم لهو بهلگه ئەمن نانوسم
له پاشایش ئیتیر ئەمن ناترسم
به توورپه یه وه هه ستایه سه ره پئ
بهلگه کهی دران خستیشیه ژیرپئ
کوری دایه پیش چوونه دهر ئەوان
ئەینه پان هه روا له کوچه و کۆلان
میوانان وتیان پادشای سه روه
هه ر پایه دار بی و شاد و به خته وه
به دوور بی ئەتۆ له ئیتش و نازار

له مهیدان جهنگ و له دئ و له شار
بۆچ له باره گات کاوهی هه ره گۆ
وا هاته گوفتار بی شه رم و شکۆ
ئەو بهلگه نووسیمان ئیمه له بۆ تو
هه م ئەوهی دران هه م فه رمانی تو
به توورپه یه وه له کۆشکیش دهر چوو
وهک بیژی بۆ لای فه رهیدوون ئەچوو
کارئ وا چه وتمان نه دیوو ئیمه
سه رسامین هه موو بهو کاره ئیمه

۴

کوشتار و تالان هه رده م پیشه ی بوو
وه هابوو هه ر شه و دوو کهس له لاوان

تتاقضات نوروزی) ناکوکییه‌کان نه‌وروزی

نوروز جمشیدی

اهای جمشید،

خواب بسست، بیدار شید!

به صدای بلند بگو

به افراد درو

بگو: شما بودید

به دشمنی با من برخواستید

به اعراب پناه برده و ضحاک را به شاه خود انتخاب کردید

با لشکر و سپاه او همکاری کرده و مرا بیرون رانیدید

شما دختران مرا به ضحاک معرفی کردید

طرفداران مرا برای او شناسای میکردید

تا آنها را کوشتار نماید،

کاوه را در بارگاه ضحاک به هنگام اعتراض بیادب مپینداشتید

حال میگوید:

نوروز جمشیدی از آن ماست

نوروز بزرگترین عید ماست؟

۴ - دهسئه‌کات به کوشتاری خه‌لک به تایبتهت (کورپان) چه‌ن کهس له کوژراوه‌کان کورپی کهسینک به‌ناوی (کاوه‌ی ئاسنگه‌ر) کاوه سه‌بارتهت به کوشتنی کورپه‌کانی ئه‌چیتته کۆشکی زوحاک و رق و بیژاری خۆی دهر ئه‌بریت، به‌لام کاوه ئه‌که‌ویتته به نفره‌تی ئه‌و که‌سانه‌ی که له باره‌گای زوحاکدا ئه‌بن، ئه‌وانیش هه‌ر خودی ئیرانییه‌کان ئه‌بن.

۵ - کوژراوه‌کان ؟

به‌پیی هۆنراوه‌کان کوژراوه‌کان کوردن، له پرۆسه کوشتاردا برپئ له‌و که‌سانه‌ی که گیراون له مه‌رگ دهر‌باز ئه‌کرین، له‌و کاته‌دا پییان ئیژن نابئ ئیوه له‌ شاردا بمیننه‌وه، ئه‌بئ برپۆنه جیگه‌یه‌ک کهس پیتان نه‌زانئ دهنه‌ زوک دووباره هیرش ئه‌کاته سه‌رتان و ئه‌تان گریتته‌وه و ئه‌تان کوژیت. ئه‌وانیش روو ئه‌که‌نه شاخ و کیوه‌کان.... که ژماریان ئه‌گاته دووسه‌د کهس به‌و جوړه باسیان کراوه:

کنون کرد از آن تخمه دارد نژاد
کز آباد نیاید بدل برش یاد
بود خا‌ن‌هاشان سراسر پلاس
ندارند در دل ز یزدان هراس

ئیس‌تا کورد له‌و ریشه و ره‌گه‌زه‌ن
که‌ه‌ز به‌ ئاوه‌دانی نا‌که‌ن
ترسیان نییه له‌ یه‌زدان
له‌ پلاسه‌ ماله‌کانیان

ئه‌وانه له‌ دهس زوحاک دهر‌باز‌کراون، به‌لام فیرده‌وسی به‌و جوړه به‌ جوړیکی (چه‌په‌ل و به‌د) باسیان ئه‌کاته.

به‌رهو نه‌ورۆز



مام نه‌ورۆز

مام نه‌ورۆزی کۆل به‌کۆل
نه‌بێی ریگای دهشت و دۆل
نه‌شیلێ به‌فری کویتستان
روو نه‌کاته کوردستان

له‌به‌ر ده‌رکی ههر مائی
رانه‌وستی تۆزقائی
ئه‌ئی به‌ گیژ و کوران
ئه‌ئی به‌ گهنج و کالان

سه‌بی رۆژی پیرۆزه
رۆژی جه‌ژنی نه‌ورۆزه
برون بینن ئیوه‌یش دار
بو پیشوازی له‌ به‌هار

با بکه‌ینه‌وه ناگر
کانگای بلیسه و گر
له‌ ده‌ور گر و بلیسه
رانه‌ویستین به‌ ده‌سه

به‌ به‌سته و گۆرانی
به‌ خه‌نده و شادمانی
ئه‌ئین به‌ خه‌ئکی جهان
شاد بن ئیوه‌یش، هه‌مووتان!

له‌و کاته‌دا منالان
هه‌موو به‌ چه‌ پله‌ ئیدان
دینه‌ ده‌رۆ له‌ مالان
ئه‌ئین پیکه‌وه هه‌موان

مامه‌نه‌ورۆز هاته‌وه
نه‌ورۆزانه‌ی هینایه‌وه
بژی، بژی مام نه‌ورۆز
نه‌ورۆز له‌ هه‌مووان پیرۆز!

وینه‌ له‌ کاره‌ هونه‌رییه‌کانی مزه‌قه‌ر نامداری



کانیاو و ئاو

کاتیگ باران نه‌بارئ
 به خۆپرهم دیتته خواری
 هه‌نئ نه‌چئ بو ده‌ریا
 هه‌نئ به ناخی زه‌ویا
 نه‌ویش پاش مه‌وهیه کورت
 دیتتو ده‌رۆ ده‌ستوویرد
 نه‌بئ به کانیاوی جوان
 نه‌بئ به چاوگه‌ی ژیان

کانیاو جینگه‌ی ئاوه
 سه‌وزی نه‌لا روواوه
 کاتی نه‌ ئاو نه‌روانی
 به ره‌نگه‌که‌ی نازانی

نه سوورا سوور نه‌نویتی
 نه شینا شین نه‌نویتی
 نه سه‌وزا خۆی سه‌وز نه‌کا
 یاری به چاوامان نه‌کا

کاتی سه‌یری بالای که‌ی
 نه بالایشی تیناگه‌ی
 نه جیی چووک، چووک نه‌نویتی
 نه جیی زل، زل نه‌نویتی

ئاو هه‌رچی کات شیرینه
 سه‌رچاوه‌ی ژیان و ژینه
 هاوین نه‌ کاتی گهرمان
 سه‌هۆله‌ نه‌ به‌رده‌ستمان

نه‌و ئاوه‌ سارد و جوانه
 نه‌ دوو گازه‌ بیزانه
 ئۆکسیژن و هیدروژن
 چه‌ند سالیتر نه‌یخوین.

وینه نه‌ کاره‌ هونه‌رییه‌کانی مزه‌قه‌ر نامداری

نهوورۆز و بههار

نه‌مپۆ روژێ پیرۆزه
 نه‌مپۆ، جه‌ژنی نه‌وورۆزه
 نه‌وورۆز سه‌ره‌تای سائنه
 وهرزه‌که‌یشی به‌هاره

به‌هار وهرزێ شیرینه
 ده‌شت و چییاه‌نگینه
 مه‌لان بێچوو هه‌لئینن
 له‌ نینو باخان نه‌خوینن

دره‌ختان چرۆ نه‌کا
 گۆل و میوه‌ ده‌رنه‌کا
 شار و گوندان سه‌رانسه‌ر
 پر له‌ به‌هره‌ی خۆی نه‌کا

هاره‌ی ته‌راکتۆری ده‌شت
 چوونی خه‌لکی له‌ بۆ گه‌شت
 ده‌نگه‌ده‌نگی به‌رخ و کار
 که‌لێ خۆشه‌ له‌ پاش وه‌شت

نه‌مپۆ روژێ پیرۆزه
 نه‌مپۆ، چه‌ژنی نه‌وورۆزه
 نه‌وورۆز سه‌ره‌تای سائنه
 وهرزه‌که‌یشی به‌هاره.

نهوورۆز

جه‌ژنه‌ نه‌مپۆ، جه‌ژنی نه‌وورۆز
 روژیکه‌ بۆ ژیان گه‌نیک پیرۆز!
 روژی ده‌ربیرینی هه‌سته و سۆز
 جه‌ژنه‌ نه‌مپۆ، جه‌ژنی نه‌وورۆز

روژی سته‌مکار و زۆردار نییه
 جه‌ژنی له‌ دایکبوونی شاکان نییه
 روژی ئیبراهیم و زه‌رده‌شت نییه
 جه‌ژنی کریسمه‌س و میعراج نییه

جه‌ژنه، جه‌ژنی سروشت
 چه‌ژنی زه‌مینی به‌ بېرشت
 بۆ نه‌م کاره‌ زه‌وی بێوچان
 سائیک نه‌روا به‌بێ وه‌ستان

به‌ ده‌وری تاودا نه‌گه‌رێ
 لێزمه‌ی تیشک وه‌رنه‌گرێ
 خۆی به‌ باشی پاراو نه‌کا
 ریگا بۆ ژیان هه‌موار نه‌کا

مه‌ل و موور و دارودره‌خت
 ناژهل و مرۆ نه‌کا خۆشه‌خت
 جه‌ژنه‌ نه‌مپۆ، جه‌ژنی نه‌وورۆز
 له‌ هه‌موو که‌س، ببیت پیرۆز!

دهورانی زانست

دهستا، ریکهوه تراکتور!
هه ئدره زهوی هه مه جور
قوول و دریز، پان و ته سک
بو گه نم و جو و نوک و نیسک

نیستا کات، کاتی زانسته
به جینی گه کومبا پیوسته
هه دروینه ت بو نهکا
هه شه نوکه ویش نهکا

نه یکاته گونیه و کیسه و ته لیس
تا بیبه یته سیلو، پاک و ته میس
خوت و خه تکی گوند و شاران
هه تانبی هه مه جور نانی جوان

ماس و په نیری خه رمان
نه ماوه له مهیدانی شاران
چوونه ته ژیر رکیفی زانسته وه
به شیشه و بهسته دینه به ردهسته وه

کومبا: کومباين

دهورانی ساده

وه حه، وهره گاگیره
هه ره نه مپومان ماوه لییره
ماندوویت، زور باش نه زانم
ئاخر هیج نه ماوه چاوه کانم!

که نووه که بووه به دهوول
کایه نه که یشمان جوئوهوول
نه ماوه کشمیش و گوئیز و بادهم
دانه وینه و تفاقیش بو یهک ژهم!

که شک و شه له م و دۆینه
سه لکی کیش نه ماوه بو وینه
نه ماوه روئی ناو خیکه و هیزه
هه روه ها په نیری کوپه و دیزه

کات، کاتی دروینییه،
کاتی، گه له دروینه یه
به تۆبه گشت گه له نه که ن
دروینه بو یهک نه که ن.

وینه له نه نترنیت وهرگیراوه

ژبان له دوو دهوردا



وینه له نه نترنیت وهرگیراوه

نه‌ورۆز

زستانم بینی
له‌بهر تریفه‌ی مانگه‌شه‌و
دانیشتبوو، به دووگیانی

نارام و له‌سه‌رخۆ
کراس و پاپه‌جان‌ه‌ی زینوینی
نه‌چنی

وتم: کۆرپه‌که‌ت
چی ناو نه‌ئینی؟
وتی: نه‌ورۆز.

وتم: گۆیزه‌بانه
چیمان پینه‌ده‌ی؟
وتی: گۆله‌گه‌زیزه‌ی نه‌که‌رۆز.

وتم: تریقانه‌وه‌که‌ی له‌تۆ،
گراس و گۆره‌بیه‌کان له‌ نه‌و
گۆله‌گه‌زیزه‌ش له‌ گشت هۆز
ببیت پیرۆز!

نه‌که‌رۆز: ناوی کێویکی کوردستانه‌ له‌ ناوچه‌ سه‌قز

نه‌ورۆز و نه‌ورۆزانه

نه‌ورۆز هات
گۆلی بۆ تۆ، هانی
بۆ منیش، چاوه‌روانی

نه‌ورۆز هات
شادی بۆ تۆ، هانی
بۆ منیش، چاوه‌روانی

نه‌ورۆز هات
خۆشه‌ویستی بۆ تۆ، هانی
بۆ منیش، چاوه‌روانی

خۆشه‌ویستم
چاوه‌روانم، به‌ نه‌رۆزانه‌یه‌ک
کۆتایی بیت به‌ چاوه‌روانی.

نه‌ورۆز

نه‌ورۆزه نه‌مړۆ

سائی تازه هاته‌وه

رۆژی هه‌وڵ و ته‌قالا و

کارکردن هاته‌وه

سه‌یری شاخ و داخ و که‌ژ که

به‌فره‌کان چۆن چوونه‌وه

جوگه‌له و کانی بناران

سه‌رله‌نوێ پاک ژیا‌نه‌وه

مه‌ل و موور و گشت بوونه‌وه‌ر

شاری و گوندی پاک سه‌رانسه‌ر

به‌سته نه‌ئین له‌بو ژیان

خه‌نده و شادی نابرنه‌وه.

کوا به‌هار؟

کوا به‌هار؟

کوا چرۆی دار؟

کوا هه‌ ئه‌په‌رینی ئیو گوئزار؟

کوا قاقا و پیکه‌نینی دئبه‌ر و دئدار؟

کوا به‌هار؟

کوا چرۆی دار؟

چهن سه‌ختیمان هه‌تابه‌ر

چهن زستانمان برده‌سه‌ر

چهن زۆردارمان کرده‌ده‌ر

که‌چی، هه‌ر ئاواره‌یین و ده‌ریه‌ده‌ر

کوا به‌هار؟

کوا چرۆی دار؟

کوا هه‌ ئه‌په‌رینی ئیو گوئزار؟

کوا قاقا و پیکه‌نینی دئبه‌ر و دئدار؟

کوا به‌هار؟

زستان ماڵ ناوا

له زستان بیزاری
ناشقی به هاری
شهیدای شیناورد
کهیلی گۆنزاری؟

به هاری رهنگین
گۆنزاری نهخشین
ئهشقی و دلداری
به بهفرۆ نهژین!

کوئه چوارشه ممه



کوئه چوارشه ممی کۆتایی سائه
ناگریک نه کهینه وه نه و یائه
ناگری بلیسه کهی هین بئه ند بی
در بدا به تاریکی ههزار سائه

کور و کچ، ژن و پیاو
مهزن و منال، پیر و لاو
بزه نه نیو، شادی نه دل
دهس له نیو دهس، مژده نه چاو

به سپره ی زورنا
به گرمه ی دههۆل
به هۆره و حهیران
به رهو دهشت و دۆل

نه بهین له گه ل خو چینی گپ کرتوو
نه ک گری تاک، تاک، گری یه کگرتوو
له گه ئیا نه بهین بۆنی به هاران
له کوردستانۆ بۆ هه موو جهان

ئه ئیین پیروژ بی نه ورۆز و بهار
ژیانت هه ر گۆل بی و ده وریشته گۆنزار
ناشتی و نارامی چرای ریگات بی
ههستی هاوکاری هیمای ژیانته بی!



سیژدهبه‌دهر

رۆژی سیژدهبه‌دهر ئه‌پۆینه‌دهر
 بۆ تۆمارکردنی یادگار
 له شیو و دۆل و دهشت و کۆسار

رۆژی سیژدهبه‌دهر ئه‌پۆینه‌دهر
 بۆ سه‌ر فه‌رشێ چیمه‌نی به‌هار
 له گۆی گۆل و جۆگه‌ و رووبار

رۆژی سیژدهبه‌دهر ئه‌پۆینه‌دهر
 بۆ بینینی یار
 له ناو گۆلزار

رۆژی سیژدهبه‌دهر ئه‌پۆینه‌دهر
 بۆ لوتکه‌ی (ئاوییه‌ر)

ئاوییه‌ری به‌خته‌وهر
 بۆ به‌رزایی (شانشین)
 شانشینێ دَنشین
 له وێوه ئه‌پۆین بۆ لای (تاقه‌وسان)
 بۆ دیداری شادی دۆستان
 پاشان روو ئه‌که‌ینه (بیستوون)
 بیستوونی ئه‌قین ستوون

رۆژی سیژدهبه‌دهر ئه‌پۆینه‌دهر
 بۆ بله‌ندایی (حه‌سارۆس)
 بۆ باوه‌شی (داشامه‌جی) و (سه‌وزه‌پۆش)
 بۆ (ئه‌که‌رۆز) و (قه‌ندیل) و (چلچه‌مه)
 بۆ (شاهۆ) بۆ (دالاهۆ) بۆ (ئارات)
 که هه‌موو کات سه‌ر به‌ ته‌مه!

ئینان ئه‌پرسین:
 که‌ی دێ ئه‌و رۆژه‌ که پێینه‌ئین: رۆژی هات
 رۆژی بیزاری له داگیرکه‌ری زیند و ولات؟

ئه‌ئین: هه‌ر کاتیک به‌جوانی خۆت ناسی
 هه‌ر کات هه‌ستت کرد، که که‌ساسی
 ئه‌و رۆژه، رۆژی هاته!
 رۆژی ده‌ربازبوون له نه‌هاته!

وینه له ئەنترنیت وەرگیراوه



چوار وهرزی

له به‌ه‌ارا سه‌روی سه‌روم
 له هاوینا تاوی تاو
 له پایزا ره‌نگی ره‌نگان
 له زستانا سه‌رماوسۆنی ته‌مه‌نبه‌ندان

وینه‌ی کامیرای خۆم



پایز

پایز، ساردی
 وه‌ک هه‌ناسه‌م
 هه‌ناسه‌ی ده‌روون تاسه‌م
 بیده‌نگی
 بیره‌نگی
 وه‌ک هه‌ژاران
 هه‌ژارانی به‌ر دیواران
 روژت کورته وه‌ک شادی من
 شه‌وت درێژ وه‌ک ره‌نجی من
 ده‌پیم بلی چلۆنه ماوی
 له خه‌ما نه‌ هه‌وتاوی؟!

پایز
 پایز،
 پایز!

وینه‌ی کامیرای خۆم



به‌هار و مه‌ی

مه‌ستم، وه‌ها مه‌ستم
 ناتوانم له‌سه‌ر پێ‌راوه‌ستم
 مه‌ستی دیداری سروشتم
 جوانی به‌هاره‌هه‌ست و نه‌ستم

له‌گه‌ن ئه‌وه‌ی به‌ جوانی سروشتم مه‌ستم
 پیا‌ئه‌ی مه‌یش چۆ‌ل ناکات ده‌ستم
 به‌ تامی به‌تامی ئه‌مکات سه‌رخوش
 خه‌م و خه‌فه‌تم پیننه‌کات فه‌رامۆش!

وینه له سالنامه‌یه‌کی سویدی وه‌رگیراوه



ده‌ریا و ئاسمان

ده‌ریا و ئاسمان
 خوشک و بران
 هاوینان شاد و نارام
 زستانان توپه و به‌سام!

وینه له سالنامه‌یه‌کی سویدی وه‌رگیراوه



Vinter och vår

Rimfrost och knoppar
täckers och täckt träd
en annan blir frukt och
andra glittrar som kristall.

Täck: täckt- täckare- Vacker nätt – behaglig

وینه کامیرای خۆم



زستان و بهار

چرۆ و سیخوار
دره‌ختتان دانه پۆشی
یه‌کیان نه‌بی به میوه
نه‌وی دی وه‌ک کریستال نه‌دره‌وشی!

وینه کامیرای خۆم



Från Samistan till kurdistan

Från Kebnekaise ska jag
flaxa och flyga till Ararat,
till Shahå, Dalahå och
Chelcheme där jag levde glatt

Jag tar Fjällsippor från Sammistan
till barnen i Kurdistan
där ifrån hämtar jag Gezizeblommor
och skänker de till barnen i Samistan

Gezizeblommor : Iris
Ararat, Shahå, Dalahå, Chelcheme de är fyra berg



له سامیستان بۆ کوردستان

له (کبنیکه‌یسه) وه
بال نه‌گرمه‌وه بۆ نارارات،
بۆ شاهۆ، بۆ دالاهۆ،
بۆ چلچمه‌هی رۆژانی هات

(فیبه‌ئسپی) یه‌که‌ی سامیستان
نه‌به‌م بۆ منالانی کوردستان
گوته‌ گه‌زیه‌ی نه‌و دياره
ئینه‌وه بۆ لوانی نه‌م بيشه‌زاره.

فیبه‌ئسپی ناوی گوئیکی به‌هارییه
'کبنیکه‌یسه' ناوی کینۆکه له به‌شی سه‌ره‌وه‌ی سوید.
سامیستان - سامه‌کان - نه‌ته‌وه‌یه‌کن که له سوید، نورویژ و فه‌نلاند و روسیه.
نه‌و وینه له نه‌نترنیت وهرگیراوه.



Midsommarraafton

Himlen kommer ner i havet
Havet går upp i himlen.
Stjärnorna glittrar i havet
vågorna vilar i himlen

Det är midsommarraafton i kväll
alla är vakna i kväll
kom och dansa i kväll.
Det är Abiskodagen i kväll

Bild från internet
I juni månaden solen går aldrig ner i Abisko området.



چله‌ی هاوین

سه‌ما هاته خوار بۆ باوشی، ده‌ریا
ده‌ریایش چووه‌سه‌ر، چووه‌ نامیزی سه‌ما
له لانه‌ی ده‌ریادا نه‌ستیران، نه‌جریوتنن
شه‌پۆلانیش، نووستون له‌سه‌ر رانی سه‌ما

نه‌مشه‌و رۆژه، له مه‌ئبه‌ندی ئابیسکو
کور و کچ، پیر و جوان – بیندارن
وان له کۆری سه‌ما، له خه‌م بیزارن
وه‌ره‌ با سه‌ما که‌ین من و تو، له به‌ر تاوی ئابیسکو

ئابیسکو: ناوی کۆنکه‌ له سه‌رووی سوید.
له مانگی (Juni) دا رۆژ له ناوچه‌ی ئابیسکو ناوا ناییت.
نه‌و وینه‌ له کتییی (Mål ۱) وه‌رگیراوه.



Farbror tomte

Det dalar ner stora snöflingor
 På berg, i havet och skogar
 hela området är mörkt och tyst
 men rabiata vargar ylar

Farbror tomte sakta, sakta
 är på väg till städer och byar
 har på ryggen en stor säck
 det är full av godis och klappar

مامه تۆمته

کونو کونو به فر دیتنه خوار
 له سه کینو و بان ده ریا و بی شه زار
 هه موولا کپ و کر و بی ده نگه
 به لام، ده تورتینی گورگه هار

مامه تۆمته یش سه رخۆ
 وا به رینوه به رهو دینهات و شار
 به کۆنیهویه گونیهکی گه وره
 پره له دیاری جوان و نوقلی مه زهدار

وینته له نه نترنیت

تۆمته، پاپا نییولی سه ری سانی زاینیه که دیاری ده دات به منالان



Karin och hennes ko

God mjölk kommer från gott hö

MÖ
MÖ
MÖ

Jag behöer hö!
Vill du mjölka mig?
Jag har ingen åt dig!

Jag är hungrig,
Jag behöver hö!
Jag är törstig,
Jag behöver ia
Som blir tö!
Sen kan du mjölka mig
Och få god mjölk för dig

MÖ
MÖ
MÖ

Jag behöver vatten och hö!

..۵-۰۲-۲۳ Bild från entenet

خه‌رامان و مانگا‌ک‌ه‌ی

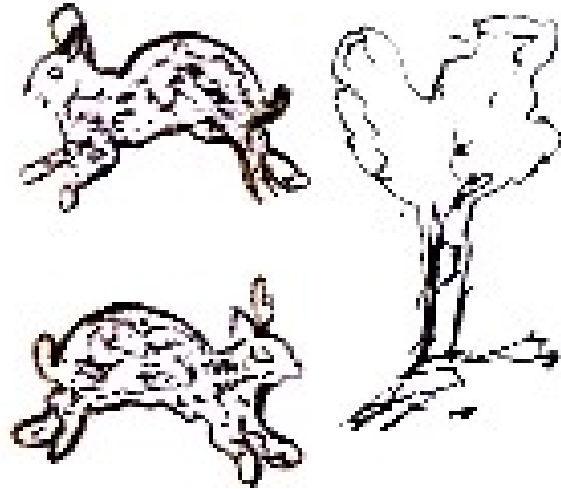
شیری خوش و گیای بۆنخۆش

پووره مانگای به شیرم
پووره مانگای- جوان و ژیرم
هاتووم بۆ شیر له لای تو
تا بخۆم ماست و کهره و دۆ

شیرت نه‌وی شیر ی خوش؟
شیری به‌تام و بۆنخۆش؟
برۆ بینه گیای خاوتین
له‌گه‌ل ناوی سه‌رت‌ه‌زین

کاتی‌ک که تیر بووم نه‌من
نه‌تۆیش بدۆشه نه‌من
تا نه‌وانه‌م پینه‌ده‌ی
لیو له شیرم تو ناده‌ی!

به کوردی نه‌لیم مۆ، مۆ
برۆ - بۆم بینه نه‌تۆ -
ناوی سارد و گیایی پاک
له من بیسته زۆر چاک!



Den stilla natten

Himlen är tydlig och klar
Månen lyser
Tjärnorna glittrar
Snön blinkar som kristall
Två tjocka kaniner
Hoppa O hoppa
Och jag tittar O tittar

وینهای نه و که رویشکانه له کتینیکی سویدی وهرگیراوه

شهوئکی نارام

ناسمان شینه و پاک سامان
بی بروسکه و نانه نال
مانگ له ناسمان نه شینته وه
نه ستیره‌یش نه بریسکینه وه
به فری ژیر تریفه‌ی مانگه شه و
یاری نه‌کا به نووچکه‌خه و
دوو که رویشکی جوانی خرپن
دین و ده‌رون به قونه‌قون
منیش چاوم له وانه
دیمه‌نه‌که‌ی زور جوانه.



هاوین تیدهین sommar tiden

Solen skiner

Pojkar o flickor



له به‌ریا راکش‌اوه

وه‌کو بلیی دره‌ختی تاو به‌ری داوه

Havet är klar o tydligt



به‌لام به پۆله قاز و سۆنه و

Båt ockuperat



کراوه

Månen lyser



به کوردی خرمانه‌ی داوه

Några stjärnor



له ده‌وریدا روواوه

Sommar i Sverige jätte fine



دل رفینه

له هه‌رلا

Drick o sjunga o



هه‌لپه‌رینه

**

Fine: är jätte fin

خرمانه به سویدی ئه‌بیت به (fullmåne)

چله‌ی هاوین

ئه‌مرو چله‌ی هاوینه

گه‌رما ته‌واو به‌تینه

گوئی رووبار و ده‌ریاکان

گه‌لئ خۆشه بو هه‌مووان

ده‌ریای شینی به‌ر هه‌تاو

پرشنگ داویژی بو چاو

ئه‌مرو چله‌ی هاوینه

جهان گه‌لئ شیرینه.

ناسمان شینه و پاک سامان

بی هه‌وره و گه‌رمه‌ی (ئوسکار) *

ئه‌ستیران ئه‌که‌ن سه‌ما

له هۆئی به‌رزی سه‌ما

وه‌ره با مه‌یش ده‌س بگه‌رین

به کامی دل هه‌لپه‌رین

ئه‌مشه‌و چله‌ی هاوینه

سروش‌ت گه‌لئ شیرینه.

ئوسکار: وشه‌یه‌کی سویدی واته بروسکه، هه‌وره‌تریشقه.

سازەکان و سۆزەکان

بە سۆزی شەمشال
بە ئاھەنگی تار
بە لەنجەیی پیانو
بە سەمای گیتار

بە چە پلەیی کەف
بە خرەمی دەف
بە بزەیی چەنگ
کانی ھەمە دەنگ

بە ئەوای ئەی
بە ھەستی سەرپێژ لە ھەز و ئۆخەیی
کاتی ریکنەخەم
شاد و دوور لە خەم

بە سیرەیی زۆرنا، بە گرمەیی دەھۆل
ئەچمە دیداری شیو و دەشت و ھۆل
بە قاسپەیی کەوی زێرەکی بۆکان
ئەشیکنم مەنگی گۆمی بێدەنگی
ئەگەتیا ئەلێم بەستە بۆ ژبان

یادیکیش ئەکەم ئە بەزمی جارن
پیانم فر ئەکەم بە یادی یاران!
یادی لایبە مەن ئەیکەمەو
بۆ ئەو دەورانە مەن ئەتویمەو!

ئەو و ننانە ئە ئەتترنیت وەرگیراون!



جەھانی خەم و گیتارەکەم

لە ژینی سەخت و پڕ ئیش و ئازار
پەنا ئەبەمە بەر ئیوی گیتار
بە دەنگی نەرم و بە قاقای بەرزی
ئەگۆرم چەرخێ چە پی، چە پکردار

مانگ ئیننە خوار بۆ کۆشی زەوی
ئەستیرە ئەدەم لە پرچی خاوی
کۆلکە زێرینەیی ئە قەد ئەبەستم
ئەپراژیننەووە بە ھەست و ئەستم

ئەیبەم بۆ کۆر و بەزمی دەرویشان
دەرویشی بەزمی مەیی و مەینۆشان
ھیننەیی پینەدەم تا ئە ھۆش ئەچی
خەم و خەفەتی ئە دل دەر ئەچی

پاشان بانگ ئەکەم ئە دۆست و یاران
دۆستانی ئەمرو و یارانی جارن
نیگام ئەخەمە سەر نیگای چاویان
خەزم ئەبەمە ناو دای جەزیان

جا ئەمرم بەتوون ئە شەویکی تار
بەلام ھەر خۆشیی سەرۆکەیی گیتار
شەش تارێ گیتار دۆژمەنی خەمە
ئەبھاری کاتی کە بیتە، گوفتار



کونی نه هات

چهن زستانمان نایه چال
سروهی به هاری ههر نه هات

چهن نه ورۆزمان به ریکرد
رۆژیکی نوئ قهت هه نه هات

چهن کاروانمان کهوته ری
تاقه که پریکی گیر نه هات

چهن دوژمنمان تیشکان
سه رکه وتیمان وه دی نه هات

سوئسکه و کهوی به هاران
راوچی نییه که راوی نه کات

بانگی شومی خو خورییه
راوچییان دئشاد نه کات

کهوی ره سه نی به نه نان ههر نه فری
سه دان راوچییش شوینی هه نکات!

نهو کهوهی وا کهوییه، سهر نهوییه
نفرهتی کهن، ناوی بنین کونی نه هات!!

شهوی یه لدا

نه مشهو نه مهوی مهست بکه م
دنیای پهستی پهست بکه م
سه ری دۆستان بله ند و
سه ری خۆیشم نهوی بکه م

نه شهوی دریزی یه لدا
نه یادی گوئی دئا
نه گهل هونراوهی شهنگدا
پیانهی مۆلم فر نه که م

دانه نیشم تا به بیان
مه ی نه نوشم بیوچان
له گهل موما نه تویمه وه
به سته ئیزم بو ژبان

شب یلدا

امشب میخوام مست کنم
دنیا پستی را پست کنم
سر دوستان بلند و
سر خویش را خم کنم

در شب دراز یلدا
بیاد گل دنها
همراه با شعر زیبا
جام می را سر کنم

اسف خورم بر حال گردون
گردون زشت و پست و دون
که داده کلید کاروبار مردم را
به افراد دغلكار و بد و زبون

سهم مردمم گشته درد و غم
بجای می نوشن دم بدم
جام زهرآلود فریبکاران را
سپس برده‌وار سر میکنند خم

شهو یه لدا

ئهمرۆ شهوی یه لدا یه
تاو نه پشت ههور دایه
ههوری بهری نه بهریی باران
ههوری پاراو به دووگه ئی بوومباران

ئهمرۆ شهوی یه لدا یه
تاو نه پشت ههور دایه
که دئشاده با ههر شاد بی
ئاگای نه و مهرگه ساتانه نه بن!

۲۰۱۶/۱۲/۲۰

نه‌ورۆز

گه‌نج و کاڤ
ژن و پیاو، میڤ و مناڤ
جل و به‌رگ خویناوی،
ره‌نگ و روخسار خه‌ماوی
ئاواره و بئ‌خانه و لانه
له‌م جهانه‌ پان و به‌رینه.



پرچی شۆڤه‌بی ژاکاوه
ره‌نگی گه‌زیزه شیواوه
سیمای دۆڤ و چیبیاکان
نمای گوند و شاره‌کان
به‌ کوچه و کۆلانه‌وه
به‌ بازار و دووکانه‌وه
به‌ کلیسا و مرگه‌وت و مه‌یخانه‌وه
به‌ تیمارستان و قوتبخانه و پۆله‌وه
له‌ نه‌نجامی بوومباران
هه‌موویان کراون و یران.

جاران ده‌ریاکان بوون ره‌نگ شین
نیستا نه‌گێڤن گه‌رمه‌شین
بۆ مه‌رگی ئاواره‌ی کۆچ نشین
که‌ جگه‌ له‌ ده‌ریا نییانه‌ شوین له‌ بۆ ژین

کئ بئ‌ بتوانئ به‌و دیمه‌نانه‌وه
بیر له‌ شادی و خوۆشی کاته‌وه
بروات بۆ پیتشوازی له‌ نه‌ورۆز
ناگر کاته‌وه له‌ قه‌ندیل و نه‌که‌رۆز

وینته‌ی شاری (سوورای کوردستان که‌ ده‌وله‌تی تورکییه‌ و یرانی کردووه.

نه‌و وینته‌ له‌ نه‌نترنیت وهرگیراوه ۲۰۱۶/۳/۱

۲۰۱۵/۳/۱۲





مام به‌فرینه

زستانه به‌فر نه‌بارئ
تاوئ نارام
تاوئ تون
به‌کۆمه‌ل دیتته خوارئ

منیش وام له کۆلان
له‌گه‌ل دۆست و هاقه‌لان
یاری نه‌که‌ین بی‌چان
به‌گۆرانی چه‌پله‌لیدان

دروس نه‌که‌ین مام به‌فرینه
چونکه جوان و شیرینه
نانی پینه‌ده‌ین پرسی نه‌بی
دانه‌پۆشین سه‌رمای نه‌بی

به‌لام، به‌ره‌به‌ره چووک نه‌بیته‌وه
له‌پیش چاومان دوور نه‌که‌وتته‌وه
نیمه‌یش به‌ماندوویی و ده‌سه‌تال
نه‌رۆینه‌وه له‌بۆ مال

وینه له‌ نه‌تترینت وه‌رگیراوه

نه‌ورۆز و زامی عه‌فرینه‌کان

گه‌ردوگۆنی به‌یان بوو
تاو سه‌ری له‌ سه‌ران دا‌بوو
له‌ په‌نای تاتیکی سه‌روریش سپیا
بانوه‌ گه‌زیزه‌ به‌ ماتی دانیشتبوو

وتم بۆ نه‌هاتییه‌ خوار نه‌مسال
بگه‌ریی شار و گوند مال به‌مال
پیر و جوان چاوه‌ریتن هه‌موو
تا وه‌رگرن نه‌ورۆزانه‌ی نه‌مسال

وتی: چۆن بتوانم بیمه‌ خوار
بۆ دیداری خزم و دۆست و یار
به‌ناو ته‌پکه‌ و داوی ئوروپا و نه‌میریکا
که‌ داوینانه‌ به‌ دوژمنانی به‌دکار

بۆ نه‌نجامی نه‌رکی نه‌وان و هه‌روه‌ها غه‌زا
فارس و تورک و عه‌ره‌ب به‌ تیکرا
هێرشیان هیناوه‌ته‌ سه‌ر کوردستان
ده‌سیانکرده‌ به‌ کوشتار و تالان بینه‌روا

داوه‌که‌یان دی‌وجامه‌ی هه‌زار ره‌نگه‌
که‌ ئینی نه‌روانیت به‌چاو فه‌شنگه‌
به‌لام ناخه‌که‌ی پیس و چه‌په‌له‌
سه‌رتاپای درۆ و پیلان و نیره‌نگه‌

تا کاریان به‌ نیمه‌ بی‌ نه‌مالاوین
له‌گه‌ل هه‌ر ده‌وله‌تی نه‌مانجه‌گین
که‌ کاره‌که‌یان گه‌یشه‌ نه‌نجام
به‌ مه‌کر و نیره‌نگ نه‌مانخنکین.

۲۰۱۸/۳/۲۰

نهوڕۆز

نهوڕۆز جهان ئەکات به گوێستان
ژيان هه موار ئەکات بۆ هه مووان
نهوڕۆزی کورد نهو روژهيشه
که سه ربه خو بیته کوردستان!

وهلامی نامه یه کی نهوڕۆزی

دۆستی خۆشه و بستم ن، ش
ئهم کاته و گشت کاتیکت شاد، ئاواتم نهوه یه ژيان به ئاره زوت بئ!
کارته جوانه نهوڕۆزییه کهت، له گه ل نامه که ی که باسی هاتنی شه ما ل و
توانه وه ی به فر ئەکات، گه یشته دهستم. ئه مه وه ی به و چه ند دیره وه لامی
نامه که و هه سته جوانه کهت بده مه وه:

به هیوای شه ما ئیکم، رنۆکان برۆخینی
به سته ئەک و رێبه ندانی، رێبه ندان هه لته کی ئی!

به هیوای شه ما ئیکم نه رخه وانه سوور وه ریخا
ته پۆلکه و چیبیا پاک کاته وه،
ده مه ئی سه ر جاده و کۆلان هه لته کی ئی!

به هیوای شه ما ئیکم تۆوی شادی له دلا بچینی
ئاگری بگه شینی ته وه - شه وه زه نگ بسووتینی،
نهوڕۆزیکی شاد بۆ هه موومان به دیاری بی ئی!

به هیوای نهوڕۆزیکم
کۆیله دار به دهس کویله - دابه زینی
باسکم له گه ردنی دۆستان بنا ئینی
به فرمی سکی خۆشه و بستی
له جیی هه ر درکه ژه نگا و بییه ک
هه زاران گو ئخه نده ران برۆینی
به هیوام، به هیوام، به هیوا!